

**รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**

สมทรง เจ๊ะดาโต๊ะ*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การบันทึกข้อมูลความรู้ข่าวสารต่าง ๆ ไม่ได้มีอยู่แต่เฉพาะในรูปของสิ่งพิมพ์เท่านั้น แต่ได้มีการบันทึกลงในโสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น รูปภาพ เทปบันทึกเสียง วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น นักบริหารและนักวิชาการในวงการศึกษาต่างยอมรับว่าโสตทัศนวัสดุ เป็นสื่อการศึกษาที่มีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสามารถให้ภาพ สี เสียง ตลอดจนจำลองหรือนำสิ่งที่อยู่ห่างไกล สิ่งที่เล็กหรือใหญ่ ซ้ำหรือเร็วเกินไป รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาให้ดูให้ฟังได้ถึงตัว (วัลลภ สวัสดิวัลลภ 2527 : 205 อ้างถึง โนบุล รังสิตวัธน 2534 : 1) การที่โสตทัศนวัสดุมีคุณค่าในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาก็ให้บรรณารักษ์ตระหนักถึงความสำคัญของโสตทัศนวัสดุเท่าเทียมกับหนังสือ และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ในปัจจุบันห้องสมุดต่างยอมรับว่า การจัดหา การดำเนินการ การใช้ประโยชน์จากโสตทัศนวัสดุเป็นหน้าที่โดยทั่วไปของห้องสมุด อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีโสตทัศนวัสดุ จำนวนมากเพียงพอ มีงบประมาณที่แน่นอนและเพียงพอในการซื้อ มีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องโสตทัศนวัสดุและโสตทัศนอุปกรณ์ รวมทั้งมีสถานที่ที่จัดเก็บและให้บริการ (วาณี ฐาปนวงศ์ทานติ 2531 : 22-23 อ้างถึง โนบุล รังสิตวัธน 2534 : 2) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุน กระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา ตลอดจนหลักสูตรที่กำหนดไว้ ของสถานศึกษานั้น ๆ อีกทั้งทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากภายนอกห้องเรียนมากยิ่งขึ้น

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาเรื่องปัญหาการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยให้ทราบผลการปฏิบัติงานด้านบริการของงานโสตทัศนวัสดุแล้วยังจะทราบถึงปัญหาการใช้บริการของอาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการของงานโสตทัศนวัสดุให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษาให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการของงานโสตทัศนวัสดุ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้บริการโสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำการศึกษา 3 คณะและ 1 วิทยาลัยคือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอิสลามศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษาทั้ง 3 คณะและ 1 วิทยาลัย จำนวน 435 คน (อาจารย์ จำนวน 70 คน ข้าราชการจำนวน 68 นักศึกษาจำนวน 297 คน)
2. อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำกัดเฉพาะอาจารย์ที่ยังคงสภาพเป็นอาจารย์ในภาค 2 ปีการศึกษา 2535
3. นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำกัดเฉพาะที่ลงทะเบียนเรียนในภาค 2 ปี การศึกษา 2535
4. สำระสำคัญของการวิจัยประกอบด้วย สภาพส่วนตัวของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา สภาพการให้บริการโสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา สภาพการให้บริการโสตทัศนวัสดุ ปัญหาในการใช้บริการและข้อเสนอแนะ

สมมุติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเภทของผู้ใช้บริการมีปัญหาในการใช้โสตทัศนวัสดุแตกต่างกัน
2. นักศึกษาต่างคณะมีสภาพและปัญหาในการใช้โสตทัศนวัสดุแตกต่างกัน
3. นักศึกษาต่างชั้นปีมีปัญหาในการใช้โสตทัศนวัสดุแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพความเป็นจริง ตลอดจนการจัดบริการต่าง ๆ ของงานโสตทัศนวัสดุฝ่ายหอสมุด จอร์ห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ ที่ให้แก่อาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา รวมทั้งศึกษาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านโสตทัศนวัสดุ
2. วางแผนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็น อาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง 435 คน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 สภาพส่วนตัวของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา
 - ตอนที่ 2 สภาพการให้บริการโสตทัศนวัสดุ
 - ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้บริการโสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้อัตราค่าร้อยละและเอฟเทสต์ (f-test)
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
7. จัดพิมพ์อัดสำเนาเข้ารูปเล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบสภาพการให้บริการของงานโสตทัศนวัสดุ ฝ่ายหอสมุด จอร์ห์น เอฟ. เคนเนดี ตลอดจนปัญหาในการใช้บริการโสตทัศนวัสดุของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางให้บรรณารักษ์และผู้บริหารจะได้แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ให้ลุล่วงไปอันจะนำผลให้การดำเนินงานโสตทัศนวัสดุเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพการให้บริการในปัจจุบันและปัญหาในการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์ และข้าราชการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบว่าบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นและให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ตรงต่อเวลามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวนราย ชื่อของ โสตทัศนวัสดุที่ให้บริการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวนโสตทัศนวัสดุที่ยืมแต่ละครั้งมีความเหมาะสมอยู่

เครื่องมือช่วยค้นไลตทัศน์วัสดุด้านบัตรรายการไลตทัศน์วัสดุบริการผู้ใช้โดยเรียงตามลำดับอักษรของชื่อเรื่องมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนเรื่องระเบียบการบริการไลตทัศน์วัสดุ การบริการไลตทัศน์วัสดุ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ และสถานที่บริการไลตทัศน์วัสดุ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 เห็นว่าทุกเรื่องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นในเรื่องความกระตือรือร้น และการให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เห็นว่าทุกเรื่องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและบริการไลตทัศน์วัสดุ เช่น นิทรรศการไลตทัศน์วัสดุ ฯลฯ และไลตทัศน์วัสดุแต่ละรายชื่อมีจำนวนน้อย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความเห็นในทุกเรื่องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษบัณฑิตศึกษา เห็นว่าในเรื่องจำนวนวันที่ให้ยืมไลตทัศน์วัสดุแต่ละครั้ง (7 วัน) การบริการยืม-คืนไลตทัศน์วัสดุ บริการฉายวิดีโอเพื่อความบันเทิง วันศุกร์ เวลา 13.00 น. และวันเสาร์ เวลา 10.00-13.00 น. บัตรรายการ ไลตทัศน์วัสดุ บริการผู้ใช้ โดยเรียงตามลำดับอักษรของชื่อเรื่อง รายละเอียดในบัตรรายการไลตทัศน์วัสดุ ความมีมนุษยสัมพันธ์ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนในเรื่องอื่นๆ นักศึกษบัณฑิตศึกษามีความเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการในด้านระเบียบการบริการไลตทัศน์วัสดุ คือควรขยายเวลาบริการให้พร้อมทั้งงานบริการทั่วไปของหอสมุด บริการยืม-คืนไลตทัศน์วัสดุควรบริการครั้งละ 3-5 ชื่อเรื่อง จำนวนวันที่ให้ยืมควรเป็น 2 สัปดาห์ อัตราค่าปรับไลตทัศน์วัสดุควรปรับเป็นวันละ 5 บาท/ชื่อเรื่องหรือชุด ด้านการบริการไลตทัศน์วัสดุ ได้แก่ ควรมีการบริการคู่มือพิเศษเฉพาะบุคคลและบริการฟังเทปเฉพาะบุคคลเพิ่มการบริการฉายวิดีโอเพื่อการบันเทิงในวันศุกร์ตั้งแต่ 17.00 น. เป็นต้นไป และเพิ่มรอบพิเศษในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 19.00-21.00 น. ควรใช้การบริการสืบค้นข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มากที่สุดและให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองควรประชาสัมพันธ์งานไลตทัศน์วัสดุให้มากกว่าปัจจุบัน นอกจากควรจัดหาไลตทัศน์วัสดุเพิ่มเติมและให้ทันสมัยด้วยในด้านเครื่องมือช่วยค้นควรมีบัตรครบชุดไว้บริการแก่ผู้ใช้ตลอดจนนำแหล่งสืบค้นไลตทัศน์วัสดุมาไว้ในกองงานไลตทัศน์วัสดุเพื่อบริการแก่ผู้ใช้ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรเป็น 3 คน และในด้านสถานที่และครุภัณฑ์ ได้แก่ ควรมีป้ายใหญ่แสดงตำแหน่งงานไลตทัศน์วัสดุให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ได้สะดวก ห้องฉายภาพยนตร์และห้องไลตทัศน์วัสดุ 2 คับแคบไม่เหมาะกับผู้ใช้บริการกลุ่มใหญ่ ตลอดจนควรมีการควบคุมเสียงให้เหมาะสมในขณะที่บริการฉายวิดีโอทั้ง 2 ห้องดังกล่าว

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารระดับสูง คือ ควรตั้งอัตราค่าสิ่งให้เหมาะสมกับภาวะของงาน และควรมีบุคลากรที่เป็นช่างเทคนิคที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาให้บริการแก่ผู้ใช้ทั้งนี้เพื่อให้งานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ไกลลาส สุทธิเกิด. 'ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการและครูวัสดุทัศนศึกษาของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- จุฑาทิพย์ โอสถาเนนท์. 'ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- เฉลิมศักดิ์ ชูฟูวา. 'การศึกษาสภาพการดำเนินงานวัสดุไม่ตีพิมพ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ณีนดา สวัสดิ์สรรพ. 'การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์. 'การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปีการศึกษา 2519' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- พะวงพิศ เทียนทิม. 'ปัญหาการใช้วัสดุการสอนในห้องสมุดกลางของคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- รัตนาวดี เถลิงสุขวัฒนา. 'ความต้องการและการใช้ข้อเสนอแนะของคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2532.
- ละอองกาญจน์ สุริชัยพาณิชย์. 'บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้แก่นักศึกษา' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- วนิดา จินตนาอรรัตน์. 'การศึกษาปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์' วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

วารสารวิทยบริการ
ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2538

ปัญหาการใช้สื่อทัศนวัสดุ
สมทรง เจ๊ะลาโอ๊ะ

ศิริน ไชจนลโรช. 'การดำเนินงานแนะที่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ' วิทยานิพนธ์ปริญญา-
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สมทรง ทะยี่เจ๊ะมะ. 'ความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในการใช้บริการหอสมุดจอห์น เอฟ.
เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี'
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุภาภรณ์ สังข์ศรี. 'การสำรวจการใช้บริการสำนักบรรณสารการพัฒนาของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์' วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2522.

อุบล รังสิตวัชร. 'การดำเนินงานสื่อทัศนวัสดุในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพ
มหานคร' วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

